

PERIODONTITNI INDIVIDUAL DAVOLASH, OLDINI OLISH VA DISPANSER NAZORAT QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Jambilov Ravshanbek Sotvoldiyevich

Andijon Davlat tibbiyot instituti

Terapevtik stomatologiya kafedrasida assistenti

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.7762193>

ARTICLE INFO

Received: 14th March 2023

Accepted: 22th March 2023

Online: 23th March 2023

KEY WORDS

Periodontal kasallik, davolash, kuzatish.

ABSTRACT

Andijon viloyatida o'tkazilgan stomatologik tekshiruv natijalarining tahlili (2019–2021) periodontal to'qimalarning shikastlanish belgilari yuqori darajada ekanligini ko'rsatdi. Bunday sharoitda profilaktikani individual darajada faol joriy etishga va ixtisoslashtirilgan periodontik yordamni tashkil qilishning yangi shakllarini yaratishga alohida e'tibor berilishi va dispanser kuzatuv doirasida shaxsiylashtirilgan tadbirlarni amalga oshirish, stomatologlar tomonidan tavsiya etilgan an'anaviy tayinlashlarni mustaqil bajarishdan ko'ra samaraliroqdir.

Kirish. Periodontal kasallik zamonaviy jamiyatning eng dolzarb tibbiy va ijtimoiy-iqtisodiy muammolaridan biri va uning keng tarqalgan, progressiv kursi bo'lib, bu tishlarning funksiyasini yo'qotish, tishlarning yo'qolishi va natijada tishlarning sifatini pasayishiga olib keladi [1,3,6]. Oxirgi epidemiologik tadqiqotlar natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda kattalar aholisi orasida yallig'lanishli periodontal kasalliklar bilan kasallanish chastotasi 94% ga yetadi va bu yoshga, mintaqaning ekologik xususiyatlariga, ijtimoiy sharoitga va somatik patologiyaning mavjudligiga bog'liq [2,4,8,9].

Andijon va Andijon viloyatida (2019-2021) stomatologik tekshiruv natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, 12 yoshli bolalarda periodontal to'qimalarning shikastlanish belgilarining tarqalishi 25%, 15 yoshli o'smirlarda 38% ni tashkil qiladi [5,7]. 35-44 yoshdagi kattalar aholisi orasida periodontal kasalliklarning tarqalishi juda yuqori, bu O'zbekiston bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichdan (81% - 87%) yuqori, 65 va undan katta yoshdagi odamlarda periodontal patologiya belgilari deyarli barchada qayd etilgan. [3,5,9].

Shuning uchun eng muhim vazifa bu kasalliklarning oldini olish, Tishlarning xavfsizligini ta'minlash uchun bemorning individual holatini hisobga olgan holda, dentoalveolyar tizimning butun organizm bilan munosabatlarining barcha mexanizmlarini tushunish kerak. Yallig'lanishli periodontal kasalliklarning individual profilaktikasi xavf omillarini aniqlash va ularni individual darajada yo'q qilish (minimallashtirish) ga qaratilgan bo'lishi kepak. Ulardan ba'zilar mintaq va muayyan yoshdagi (kasbiy va boshqalar) guruhlar uchun umumiydir, shuning uchun ular kommunal va guruh dasturlari yordamida yo'q qilinishi mumkin va kerak.

Biroq, hozirgi vaqtda mamlakatimizda stomatologik kasalliklarning oldini olish bo'yicha kompleks tizim buzilgan [2,6].

Biz periodontal kasalliklarning oldini olish dasturlarining eng yaxshi natijasiga faqat stomatologiya muassasasiga asoslangan maxsus tuzilmani tashkil etish orqali erishish mumkinligiga ishonamiz.

Bemorlarni dastlabki tekshiruvdan o'tkazish, davolash va oldini olish bo'yicha so'nggi nashrlarni tahlil qilish periodontal kasalliklarga moyil bo'lgan shaxslarni aniqlash, davolash va dinamik monitoringini yangi tashkiliy va uslubiy jihatlarini ishlab chiqish zarurligini aniqladi.

Maqsad. Yallig'lanishli periodontal kasalliklarning dastlabki bosqichlarini dispanser kuzatuv doirasida individual profilaktika va davolash.

Materiallar va tadqiqot usullari. Bizning ishimizda yallig'lanishli periodontal kasalliklarning rivojlanishi va kuchayishi xavfi bo'lgan shaxslarni klinik ko'rikdan o'tkazish, biz 3 bosqichli tamoyilga muvofiq amalga oshirdik: 1-bosqich - dispanser tanlash, bu dispanser hisobga olinishi kerak bo'lgan omillarga ega bemorlarni aniqlash; 2-bosqich - dispanser hisobga olish - dispanser kuzatuv ostida bo'lgan bemorlarni hisobga olish; 3-bosqich - dispanser kuzatuv, bu individual terapevtik va profilaktika choralarini amalga oshirish va ularning samaradorligini dinamik monitoringini o'z ichiga oladi. Rivojlanish va rivojlanish xavfi ostida bo'lgan kontingentni tibbiy ko'rikdan o'tkazishning o'ziga xos xususiyati, yuqorida aytib o'tilganidek, tizimli kasalliklarning mavjudligi, uzoq muddatli kuzatish va tuzatishni talab qiladigan yallig'lanishli periodontal kasalliklarning (YPK) surunkali kursi bilan bog'liqligi; fanlararo integratsiyalashgan yondashuv. Shunday qilib, periodontal patologiyaning individual profilaktikasi maqsadida klinik tekshiruv stomatologlar uchun yanada ilg'or ish shakli bo'ladi, chunki u patologiyaning paydo bo'lishini bashorat qiluvchi periodontopatogen omillarni va kasallikning preklinik shakllarini, terapevtik komplekslarni aniqlashni o'z ichiga oladi. va barcha yosh guruhlaridagi bemorlarning umumiy salomatlik holati va stomatologik holatining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda profilaktika va ijtimoiy-gigiyenik tadbirlar. Dispanser tanlash jarayonida so'rov va birlamchi tashxisni o'tkazgandan so'ng, bemorlar quyidagi tadqiqot guruhlariga bo'lingan holda e'tiborga olinishi kerak: - buzilmagan periodont bilan kasallangan bemorlar (irsiy moyillikka ega); - og'iz bo'shlig'ida periodontopatogen va predispozitsiya qiluvchi xavf omillari (supra- va subgingival yumshoq va qattiq tish cho'kindilari, periodontiumga funksional yukning buzilishi, og'iz bo'shlig'i a'zolari va to'qimalarida patologik o'zgarishlar, tutilish omillari) bo'lgan intakt periodontal kasalligi bo'lgan bemorlar. , og'iz bo'shlig'ining yomon gigiyenik holati, zararli odatlar va boshqalar - gingivit va periodontitning lokalizatsiyalangan shakllari bilan og'rikan bemorlar - umumiy kataral gingivit va periodontit bilan kasallanganlar.

Kasallikning xususiyatlarini, xavf omillarining mavjudligini hisobga olgan holda, biz quyidagilarni shakllantirdik. dispanser kuzatuv guruhlarini: 1) YAPKning faol profilaktikasi yoki davolashga muhtoj bo'lganlar; 2) ikkilamchi profilaktika yoki profilaktik davolanish; 3) keyingi tekshiruvlardan o'tadigan reabilitatsiya guruhi. Maqsadli shaxsiylashtirilgan davolash va profilaktika choralarini o'z vaqtida o'tkazish uchun diagnostika majmuasi shakllantirildi, unda periodontdagi patologik jarayonning rivojlanishining individual mexanizmlari va uning tashqi klinik ko'rinishlari yaxlit namoyon bo'ladi.

Periodontning holatini baholashning 15 ta eng muhim usullarini tanlash qat'iy bo'lmagan apriori reyting usuli yordamida amalga oshirildi. Ushbu ro'yxat bemorning tish holatini aks ettiruvchi, periodontal holatni obyektiv kuzatish imkonini beruvchi eng indikativ, sodda bajariladiganlarni o'z ichiga oladi (1-jadval).

T/p	Usul nomi	Mutahassislik
1	Tekshirish	Og'iz bo'shlig'i
2	Anamnez ma'lumotlarini tahlil qilish	organizm
3	Tish go'shtidan qon ketish darajasini aniqlash	Periodontning yumshoq to'qimalari
4	Shiller-Pisarev testi, gingivoskopiya usuli yordamida milklardagi yallig'lanishning og'irligini baholash	Periodontning yumshoq to'qimalari
5	Yumshoq va qattiq "tish" konlarini ko'rsatish va miqdoriy aniqlash	Tish blyashka, emal va tish tsementi
6	Rentgen ma'lumotlarini baholash (kompyuter tomografiyasi)	Jag'larning alveolyar jarayonlarining suyak to'qimasi
7	Gingival sulkus yoki periodontal cho'ntaklarning chuqurligini aniqlash	Periodontning yumshoq to'qimalari
8	Tishlarning harakatchanligi ta'rifi	Tishlarni qo'llab-quvvatlash apparati
9	Tish go'shtini palpatsiya qilish	Periodont va alveolyar jarayonning yumshoq
10	PMA indeksini aniqlash	Gum (interdental papilla, mintaqaviy va alveolalar)
11	Periodontal indeksni (PI) aniqlash	Periodontolog
12	Periodontal sulkus, blyashka, periodontal cho'ntakning bakterioskopiyasi	Yumshoq periodontal to'qimalar, blyashka, gingival suyuqlik
13	Sitologik tekshirish	Yumshoq periodontal to'qimalar, gingival suyuqlik
14	Tishlarning qattiq to'qimalarining holatini baholash	Tishlarning emal va dentini
15	Og'iz va (yoki) gingival suyuqlikning pH darajasini aniqlash	og'iz suyuqligi

YPK yoki ularga moyil bo'lgan omillar bilan og'rikan bemorlarni tibbiy ko'rikdan o'tkazishning uch bosqichli tizimi har bir guruhda shakllangan diagnostika usullari to'plamidan foydalangan holda periodontning holatini baholashni nazarda tutadi: -

stomatologga dastlabki tashrifda; - terapevtik va (yoki) profilaktika tadbirlarini o'tkazish jarayonida; - davolash va profilaktika kurslaridan keyin dinamik kuzatuv ostida.

Diagnostik tadqiqotlar uchun ishlab chiqilgan standartlar va klinik tekshiruv bosqichlarida parvarishlash miqdori, bir tomondan, mintaqamiz xususiyatlarini hisobga olgan holda birlashtirilgan va LPMni yaxshiroq bajarishga qaratilgan, boshqa tomondan, ular kuzatuvlar, mutaxassislar tomonidan tekshiruvlar chastotasini asoslash bilan individual yondashuvni ta'minlash. Dispanser kuzatuv bosqichida bemorlarga ko'rsatmalarga ko'ra umumiy va mahalliy periodontopatogen omillarni bartaraf etishga yoki minimallashtirishga qaratilgan birlamchi, o'ziga xos ikkilamchi profilaktika yoki davolash choralari, shuningdek keyingi tekshiruvlar buyuriladi. Uchrashuvlar tanlangan diagnostika usullarini qo'llash ro'yxati va ketma-ketligiga muvofiq amalga oshirildi.

Agar periodontdagi patologik jarayonlar bilan patogenetik aloqaga ega bo'lgan ba'zi organlar va tizimlar holatining buzilishi (og'iz bo'shlig'ining tarixi va tekshiruvi bo'yicha) aniqlangan bo'lsa, tekshirilgan shaxslarga mutaxassis shifokorlar bilan maslahatlashish, muvozanatli ovqatlanish, va tanani yaxshilash choralari.

Og'iz bo'shlig'i vestibulylining arxitektonikasining patologiyasi, lablar va tilning frenulumalarining biriktirilishining buzilishi, noto'g'ri okklyuzion, okklyuzion, proksimal va bachadon bo'yni sohalarini kariyes bilan yo'q qilish, sifatsiz protezlar kabi mahalliy omillarni baholash. va restavratsiyalar periodontal to'qimalarda yallig'lanishning boshlanishi va rivojlanishining sababi sifatida ularni yo'q qilish yoki kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni rejalashtirish uchun sabab bo'ldi. Bunday bemorlar stomatolog va jarrohlar tomonidan ortodontik va ortopedik davolanish, og'iz bo'shlig'ini sanitariya qilish uchun tegishli mutaxassislarga yuborildi. Periodontal patologiyani davolash va oldini olishning asosiy nuqtalaridan biri professional og'iz gigiyenasi edi. Shu sababli, YAPK rivojlanish xavfi bo'lgan bemorlarda og'iz bo'shlig'ining oqilona gigiyenasi; ferment komponentlari bo'yicha o'qitilgan supra va subgingival tish cho'kindilari olib tashlandi. Gingivit va periodontitning lokalizatsiyalangan shakllariga ega bo'lgan shaxslar, ham etiologik omillarni, ham zararlangan hududdagi mahalliy stomatologik holatni hisobga olgan holda kompleks shaxsiylashtirilgan yondashuv bilan davolashdi.

Mahalliy yallig'lanish jarayonini to'xtatish uchun antiseptik davolash va periodontal to'qimalarni travmatik omillardan izolyatsiya qilish amalga oshirildi. Plomba nuqsonlarini bartaraf etish, tishlar orasidagi aloqa nuqtalarini to'liq tiklash, zamonaviy ortopedik davolash periodontal tuzilmalarni keyingi regeneratsiya qilish uchun sharoit yaratishga yordam berdi. YPK patologiyasining aniq belgilari mavjud bo'lganda, biz bemorlarga periodontal kasalliklar patogenezida turli bo'g'inlarga har tomonlama ta'sir ko'rsatadigan, o'simlik va tabiiy kelib chiqadigan komponentlarni o'z ichiga olgan ma'lum bir klinik vaziyatga moslashtirilgan maxsus dori-darmonlarni tavsiya qilamiz. Barcha individual terapevtik va profilaktika choralarning (TPCH) bajarilishi ustidan nazorat davriy tekshiruvlar davomida amalga oshirildi, agar kerak bo'lsa, tayinlashlar tuzatildi. Tibbiy ko'riklar samaradorligini ushbu bosqichning quyidagi sifat va miqdoriy ko'rsatkichlari bo'yicha baholashni tavsiya qilamiz: - rejalashtirilgan va faol dispanser kuzatuv (bemorlarning tashriflari sonining umumiy qabul soniga nisbati) 85,4% ni tashkil etdi; - rejalashtirilgan shaxsiylashtirilgan davolash va profilaktika tadbirlarining to'liqligi (o'tkazilgan shaxsiylashtirilgan TPCH sonining

rejalashtirilganlarning umumiy soniga nisbati) - 86,6%, bu klinik tekshiruvning yuqori sifatini tavsiflaydi. YPK ning individual profilaktikasining umumiy samaradorligi ko'rsatkichi (birlamchi, ikkilamchi va uchinchi darajali harakat tugaganidan keyin 2 yillik dispanser kuzatuvidan oldin belgilanadi) 100% ni tashkil etdi.

Xulosa. Dispanser kuzatuv doirasida shaxsiylashtirilgan tadbirlarni amalga oshirish stomatologlar tomonidan tavsiya etilgan an'anaviy tayinlashlarni mustaqil bajarishdan ko'ra samaraliroqdir.

References:

1. Visochanskaya Yu. Innovatsii v sfere parodontologii. Chast 1 / Yu. Visochanskaya // Dent.Art. - 2014. - № 1 (74). - S. 80-86.
2. Zabolevaniya parodonta / pod red. L.Yu. Orexovoy. - M. : Poli Media Press, 2004. - 432 s.
3. Kliniko-laboratornie paralleli pri kompleksnom obsledovanii patsiyentov s patologiyey parodonta v ramkax dispanserizatsii / A.A. Kunin, O.I. Oleynik, S.V. Yerina, M.A. Sorokina // Maestro stomatologii. - 2009. - № 4 (36). - S. 62-69.
4. Kubishkina K.P. Sito-bakterioskopicheskoye issledovaniye kak vajniy aspekt v lechebno-diagnosticheskix meropriyatiyax pri xronicheskom generalizovannom parodontite/K.P. Kubishkina, O.I. Oleynik// Sistemniy analiz i upravleniye v biomeditsinskix sistemax. - 2019.- T. 18, № 2.- S. 101-104.
5. Oleynik O.I. Razrabotka metodov i otsenka effektivnosti rezultatov individualnoy profilaktiki vospalitelnix zabolevaniy parodonta: avtoref. dis. ... d-ra med. nauk / O.I. Oleynik. - Voronej, 2014. - 46 s.
6. Parodontologiya: natsionalnoye rukovodstvo/ pod red. L.A. Dmitriyevoy. - M. : GEOTAR-Media, 2013. - 712 s.
7. Sovremennie aspekti vtorichnoy profilaktiki zabolevaniy parodonta / O.I. Oleynik, K.P. Kubishkina, N.V. Chirkova, N.A. Polushkina // Nauchno-meditsinskiy vestnik Sentralnogo Chernozemya.-2017.-№ 69.-S.73-78.
8. Poprujenko T.V. Profilaktika osnovnix stomatologicheskix zabolevaniy / T.V. Poprujenko, T.N. Terexova. - M.: MEDpress-inform, 2009. - 464 s.
9. Rule J.-F. Professionalnaya profilaktika v praktike stomatologa: atlas po stomatologii / J.-F. Rule, S.Simmer ; per. s nem. ; pod obsh. red. S.B. Ulitovskogo, S.T. Pirkova. - M. : MEDpress-inform, 2010. - 368 s.